

## Дискусія «Спільне зелене майбутнє? Євроінтеграція України та її економічний вплив на Польщу» 4 березня 2026 року

Дискусія, організована спільно Варшавським інститутом підприємництва (Польща) та Інститутом економічних досліджень і політичних консультацій (Україна), стала частиною серії заходів у рамках проєкту «Спільне майбутнє. Польща та Україна на єдиному європейському ринку». Обговорення було зосереджено на викликах зеленої трансформації в Європі та її економічних наслідках для Польщі та України. Особливу увагу було приділено впливу кліматичних регуляцій ЄС — зокрема Системи торгівлі викидами ЄС (ETS) та Механізму коригування вуглецевого кордону (CBAM) — на конкурентоспроможність промисловості та перспективи відбудови української економіки після війни. У дискусії взяли участь представники бізнесу, аналітичних та експертних установ, фінансові аналітики, а також організації підтримки підприємництва з Польщі та України:

1. **Марек Зданович**, голова правління Dalkia Polska Solutions;
2. **Кароль Венус**, президент Асоціації відповідального енергетичного переходу (Польща);
3. **Влодзімеж Еренгальт**, головний енергетичний експерт Союзу підприємців та роботодавців (Польща);
4. **Станіслав Зінченко**, генеральний директор GMK Center, голова Комітету з промислової екології та сталого розвитку Європейської бізнес-асоціації (EBA);
5. **В'ячеслав Панов**, керуючий директор з зеленої трансформації DiXi Group, експерт з декарбонізації Офісу зеленого переходу Міністерства економіки України;
6. **Олег Крикавський**, директор з питань зв'язків з органами державної влади «ArcelorMittal Кривий Ріг».

Модератором дебатів виступив **Лукаш Войдига**, директор Центру стратегічних досліджень Варшавського інституту підприємництва.

### 1. Зелений курс і конкурентоспроможність промисловості

Дискусія розпочалася з питання про вплив кліматичної політики Європейського Союзу на конкурентоспроможність європейської промисловості. Учасники зазначили, що хоча скорочення викидів парникових газів є частиною більш широкого глобального енергетичного переходу, спосіб реалізації регуляцій ЄС може суттєво збільшити операційні витрати підприємств, особливо в енергоємних галузях. **Марек Зданович** зазначив, що енергетичний перехід можна розглядати з двох перспектив: з боку енергетичних компаній та з боку

промисловості як кінцевого споживача енергії. Хоча інтереси цих двох груп іноді збігаються, на практиці вони нерідко розходяться, особливо на тлі зростання цін на енергію внаслідок кліматичної політики. З точки зору промисловості, Зелений курс передусім означає вищі ціни на енергію, що спонукає компанії шукати альтернативні джерела постачання. У сфері електроенергії одним із рішень стали угоди про купівлю електроенергії, які дозволяють компаніям купувати енергію безпосередньо від вітрових або сонячних електростанцій. Однак за словами Здановича, набагато більшим викликом для промисловості залишається доступ до технологічного тепла, зокрема пари, що використовується у виробничих процесах. Хоча її, в принципі, можна виробляти за допомогою електроенергії, на сьогодні це залишається дуже дорогим варіантом. При цьому кліматична політика ЄС значною мірою зосереджена на виробництві електроенергії, приділяючи значно менше уваги промислового теплу.

Ще одним бар'єром є регуляторна невизначеність, наприклад, щодо статусу біомаси в кліматичній політиці, що стримує компанії від здійснення інвестицій. Крім того, значна частина вигод від підвищення енергоефективності вже реалізована, а промисловість досі чекає технологічних і регуляторних рішень, які дозволили б виробляти енергію дешевше. Учасники підкреслили, що енергетичний перехід є не лише політичним проєктом Євросоюзу, а й частиною більш широкого глобального технологічного тренду. **Влодзімеж Еренгальт** висловив думку, що в найближчі десятиліття традиційний паливний сектор може поступово відокремитися від енергетичного: нафта і газ залишаться важливою сировиною для хімічної та нафтохімічної промисловості, тоді як виробництво енергії дедалі більше спиратиметься на електрифікацію та відновлювані джерела.

Під час дебатів учасники також звернули увагу на ризик втрати промислової конкурентоспроможності в умовах глобальної конкуренції. У таких секторах, як виробництво сталі, добрив та алюмінію, це може призвести до витоку вуглецю — переміщення виробництва за межі ЄС до регіонів з менш жорсткими екологічними нормами. З цієї причини деякі учасники вказали на важливість Механізму коригування вуглецевого кордону (СВАМ), покликаною вирівняти конкурентні умови шляхом запровадження витрат на викиди для імпортованої продукції, аналогічних тим, що несуть компанії, які працюють у межах ЄС.

Водночас учасники підкреслили, що енергетичний перехід може також стати імпульсом до модернізації європейської економіки, стимулюючи розвиток нових енергетичних технологій та промислових галузей. Ключовим викликом, однак, залишається збалансування кліматичних цілей з економічною конкурентоспроможністю.

## **2. Голос промисловості: загрози для українського сталеливарного сектору**

Найбільш критичну оцінку нових регуляцій надав **Олег Крикавський**, що представляє сталеливарну промисловість. Він стверджував, що українська промисловість наразі стикається з серйозною загрозою через поєднання високих витрат на енергоносії та нових кліматичних регуляцій. Він підкреслив, що ціни на електроенергію в Україні часом досягали 230–370 євро за мегават-годину, тоді як європейська промисловість зазвичай розраховує на ціни близько

50–70 євро за мегават-годину. За таких умов конкурентоспроможність українських виробників сталі суттєво знижується. Додатковим викликом є відсутність чіткості щодо реальних витрат на СВМ. За оцінками деяких компаній, плата може сягати 60 євро за тонну викидів, що може призвести до скорочення українського експорту сталі на європейський ринок та збільшення ринкової частки виробників з таких країн, як Туреччина чи Індія.

### 3. Енергетичний перехід у Польщі

Польські експерти підкреслили, що Польща перебуває на іншому етапі енергетичного переходу, ніж Україна, проте також стикається з серйозними викликами. **Кароль Венус** відзначив зростаючий скептицизм щодо Зеленого курсу в Польщі, зокрема стосовно витрат, які несуть промисловість і домогосподарства. На його думку, енергетичний перехід слід здійснювати прагматично, не жертвуючи економічною конкурентоспроможністю. **Влодзімеж Еренгальт** наголосив, що Польща не зможе повністю відмовитися від вугілля в найближчі десятиліття. Цей ресурс залишатиметься важливим елементом енергетичної безпеки країни, особливо в умовах геополітичної нестабільності. Водночас він підкреслив необхідність подальшого розвитку відновлюваних джерел енергії, зокрема наземних вітроелектростанцій, які є одними з найдешевших джерел електроенергії.

### 4. Модернізація енергетичного сектору України

Важливою частиною дебатів стало обговорення майбутнього енергетичного сектору України та напрямів його модернізації в контексті повоєнної відбудови і поступової інтеграції з енергетичним ринком Євросоюзу. Учасники підкреслили, що енергетичний перехід в Україні буде особливо складним, оскільки має одночасно відбуватися відновлення зруйнованої російською агресією інфраструктури, забезпечення стабільних поставок енергії для економіки та адаптація енергетичної системи до європейських кліматичних регуляцій. Найбільш комплексне бачення модернізації сектору представив **В'ячеслав Панов**. Він наголосив, що Україна має диверсифікований енергетичний мікс, що включає атомну, гідро-, вітрову та сонячну енергетику, що створює сприятливі умови для енергетичного переходу. На його думку, ключовим завданням буде розвиток відновлюваних джерел енергії поряд із зміцненням системної інфраструктури — насамперед передавальних мереж та систем накопичення енергії. Без таких інвестицій зростаюча частка вітрової та сонячної генерації може призвести до нестабільності енергосистеми. Пан В'ячеслав також наголосив на важливості довгострокового планування енергетичних інвестицій. Вибір технологій має враховувати не лише поточні витрати на виробництво енергії, а й майбутні ціни на викиди CO<sub>2</sub>, які можуть суттєво вплинути на рентабельність різних джерел енергії в найближчі десятиліття. У цьому контексті він вказав на потенціал нових ядерних технологій, зокрема малих модульних реакторів, здатних забезпечити стабільне низьковуглецеве джерело енергії. Ще одним важливим елементом декарбонізації української економіки може стати розвиток ринку біометану.

На важливості стабільних і передбачуваних інвестиційних умов наголосив **Станіслав Зінченко**. Він зазначив, що регуляторна визначеність і чіткі правила функціонування енергетичного ринку є необхідними для бізнесу. Лише за таких умов стануть можливими довгострокові інвестиції в енергетичний сектор.

**Зінченко** також вказав на колосальний масштаб фінансових потреб, пов'язаних з енергетичним переходом України. За оцінками, модернізація енергетичного сектору може вимагати до 90 мільярдів доларів протягом наступних десяти років, а отже, необхідна активна участь міжнародних інституцій та приватних інвесторів. **Олег Крикавський** наголосив на важливості збереження конкурентних цін на енергію для промисловості. На його думку, модернізація енергетичного сектору не повинна призводити до подальшого зростання цін на електроенергію, яка вже є значним тягарем для українських підприємств. Відновлення важкої промисловості, зокрема сталеливарного сектору, стане можливим лише за умови забезпечення Україною стабільних та відносно доступних енергоносіїв.

Учасники дійшли спільної думки, що енергетичний перехід в Україні має бути поступовим і прагматичним. У короткостроковій та середньостроковій перспективі країна не зможе повністю відмовитися від традиційних джерел енергії — вугільних та газових електростанцій. Тому відбудова енергосистеми має відбуватися за моделлю еволюційної трансформації, в якій розвиток нових енергетичних технологій доповнює наявну інфраструктуру. Учасники підкреслили, що модернізація енергетичного сектору України має бути багатоетапним процесом, який поєднуватиме відновлення інфраструктури, розвиток нових енергетичних технологій та інтеграцію з європейським енергетичним ринком. За умови належного планування ця трансформація може стати одним із найважливіших модернізаційних імпульсів для української економіки в найближчі десятиліття.

## 5. Польща як партнер України в енергетичному переході

Одним із ключових висновків дебатів стала потенційна роль Польщі як партнера України в енергетичному переході та економічній інтеграції з Євросоюзом. Учасники неодноразово підкреслювали, що досвід Польщі у модернізації енергетичного сектору та адаптації до кліматичних регуляцій ЄС може пропонувати цінні уроки для України, яка в найближчі роки матиме пройти аналогічну трансформацію. **Станіслав Зінченко** підкреслив важливість співпраці між двома країнами. На його думку, Польща є важливим орієнтиром для України, оскільки, попри функціонування в межах тієї самої регуляторної системи ЄС, їй вдалося активно відстоювати інтереси власної промисловості та впливати на формування європейської енергетичної політики. Як він зазначив, польський приклад демонструє, що навіть в межах єдиного європейського ринку можливе проведення економічної політики, яка враховує специфічні характеристики національної економіки та потреби вітчизняної промисловості.

**Влодзімеж Еренгалт** вказав на відмінності в рівні розвитку енергетичних секторів двох країн. На його думку, Україна наразі стоїть перед нагальним завданням відновлення енергетичної інфраструктури, зруйнованої війною, та забезпечення стабільних поставок енергії для промисловості й домогосподарств. Польща, натомість, перебуває на більш просунутому етапі переходу та має зосередитися більш інтенсивно на адаптації своєї енергосистеми до вимог кліматичної політики ЄС. Однак пан Влодзімеж наголосив, що польський досвід реформування енергетичного сектору та інтеграції на європейський ринок може запропонувати Україні цінні уроки і допомогти уникнути деяких помилок, яких припустилися держави-члени ЄС у минулому.

Важливою темою дебатів також став потенціал економічного співробітництва в енергетичному секторі. **Марек Зданович** зазначив, що хоча енергетичний перехід пов'язаний з великими витратами, він також відкриває нові інвестиційні можливості. Відновлення енергетичної інфраструктури України та розвиток нових джерел енергії вимагатимуть значних капіталовкладень і залучення міжнародних технологічних партнерів. На його думку, польські енергетичні компанії та технологічні фірми можуть відіграти важливу роль у модернізації енергетичного сектору України — зокрема у сферах централізованого теплопостачання, розподілених енергосистем та підвищення енергоефективності. **Кароль Венус** наголосив на необхідності прагматичного підходу до енергетичного переходу. Він стверджував, що і Польща, і Україна повинні проводити енергетичну політику реалістично — з урахуванням кліматичних цілей, але зі збереженням економічної конкурентоспроможності. На його думку, енергетичний перехід не повинен призводити до надмірного зростання витрат на енергію для промисловості, оскільки це може послабити економічний потенціал регіону. **В'ячеслав Панов** також наголосив на важливості технологічного співробітництва між Польщею та Україною. За його словами, особливо перспективними напрямками співпраці є розвиток відновлюваних джерел енергії, систем накопичення енергії та нових енергетичних технологій, зокрема малих модульних реакторів. Він також зазначив, що модернізація енергосистеми України потребуватиме не лише інфраструктурних інвестицій, а й передачі знань та інституційного досвіду функціонування на енергетичному ринку ЄС.

Учасники також погодилися, що співробітництво між Польщею та Україною в енергетичному секторі може мати не лише економічне, а й геополітичне значення. Зміцнення регіональної енергетичної інфраструктури, розвиток транскордонних з'єднань та інтеграція енергетичних ринків здатні підвищити енергетичну безпеку Центральної та Східної Європи. Підсумовуючи, учасники підкреслили, що енергетичний перехід України не слід розглядати виключно як регуляторний чи фінансовий виклик. За умови належного планування він може стати каталізатором більш глибокого економічного співробітництва між Польщею та Україною, а також основою для формування сучасної енергетичної системи в регіоні Центральної та Східної Європи.

## **6. Ключові висновки та рекомендації за підсумками дискусії**

Дискусія показала, що енергетичний перехід у Європі є частиною більш широкого глобального технологічного та інвестиційного тренду. Водночас учасники підкреслили, що темпи та методи реалізації кліматичної політики мають враховувати специфічні економічні умови окремих країн. Для України ключовим залишається виклик одночасного відновлення енергетичної інфраструктури та адаптації економіки до вимог європейської кліматичної політики. Це вимагатиме значних інвестицій, стабільного регуляторного середовища та доступу до міжнародного фінансування. Учасники також підкреслили, що в короткостроковій та середньостроковій перспективі Україна не зможе повністю відмовитися від традиційних джерел енергії. Відбудова енергосистеми потребуватиме збереження традиційної генерації та атомної енергетики як основи енергетичної безпеки країни. Під час обговорення було сформульовано кілька рекомендацій щодо енергетичної політики та економічного співробітництва між Польщею та Україною:

1. Енергетичний перехід України має здійснюватися поступово і прагматично. Це означає збереження наявної енергетичної інфраструктури, включно з традиційними та атомними електростанціями, паралельно з розвитком нових енергетичних технологій.
2. Україна повинна запровадити стабільні та прозорі правові рамки для підтримки розвитку розподіленої енергетики та приватних інвестицій у відновлювані джерела енергії. Вирішальне значення матиме спрощення адміністративних процедур та скорочення термінів отримання дозволів на інвестиції, оскільки тривалі дозвільні процедури в багатьох країнах Європи досі гальмують розвиток нових енергетичних проєктів.
3. Розвиток відновлюваних джерел енергії має супроводжуватися інвестиціями в технології стабілізації енергосистеми — газові електростанції, системи накопичення енергії та сучасні ядерні технології. Без належних балансуючих механізмів зростаюча частка вітрової та сонячної генерації може призвести до нестабільності всієї енергосистеми.
4. Механізми підтримки енергетичного переходу мають більше орієнтуватися на стимулювання інвестицій у нові технології, а не виключно на субсидування виробництва енергії. Такий підхід може стимулювати розвиток сучасних секторів економіки та підвищити ефективність державних видатків.
5. Польща може відіграти важливу роль як партнер України в енергетичному переході. Її досвід у модернізації енергетичного сектору, розвитку відновлюваних джерел енергії та інтеграції з європейським ринком може надати цінні знання для українських інституцій та бізнесу.

Учасники також зазначили, що енергетичний перехід слід розглядати не лише як виклик, а й як можливість для розвитку нових секторів економіки. У багатьох країнах модернізація енергетичного сектору призвела до появи нових галузей та інноваційних технологій, що можуть стати важливими рушіями майбутнього економічного зростання. У цьому контексті співробітництво між Польщею та Україною могло б сприяти формуванню нової моделі енергетичного розвитку в Центральній та Східній Європі — такої, що поєднує енергетичну безпеку, технологічний прогрес та промислову конкурентоспроможність.